دەرمانی ڤیتامین، مەلەم و ڕۆنی ماسی؛ ٦ جۆر دەرمانی ئاژەڵان کە مرۆڤ بەکاریان دەهێنێت

لێکۆڵینەوەی: ئاسۆ کەریم سەلیم

لە ساڵی ٢٠٢٣ەوە، ژمارەی ئەو کەسانەی سەردانی بەشی فریاکەوتنی پزیشکی کردووە بە هۆی خواردنی دەرمانی ئاژەڵان، لە ٤٧ کەسەوە گەیشتووەتە ٢١٣ کەس. زۆربەی ئەو حاڵەتانە پەیوەندیان بە دەرمانی ئەنتیبیۆتیک و دەرمانی ڕزگاربوون لە کرمەوە هەبووە.

ئەم ڕاپۆرتە لەسەر بنەمای چاوپێکەوتن لەگەڵ ٢٣ پزیشک و فارماسیستی بەشی فریاکەوتن و ئۆپەراسیۆن لە ٧ نەخۆشخانەی گشتی و تایبەت، و هەروەها ڕاپرسی لەگەڵ ١٤٠ کەسی ئەو ماڵانەی کە ئاژەڵ بەخێو دەکەن، ئامادە کراوە.

ئەنتیبیۆتیک: زیادترین هەڵە

ئەنتیبیۆتیک بەهێزترین دەرمانی ئاژەڵانە بۆ بەکتریا، بەڵام زۆرترین هەڵەی تێدا دەکرێت. ئەنتیبیۆتیکی مرۆڤ بۆ ئاژەڵ بەکارهێنرێت، یان بڕی دەرمانەکە کەم یان زۆر بێت، یان ماوەی چارەسەرەکە تەواو نەکرێت، هەموو ئەمانە دەبنە هۆی ئەوەی بەکتریا خۆی بگونجێنێت و بەرگری لە دەرمان بکات. ئەو کەسانەی ئەنتیبیۆتیکی مرۆڤ بۆ ئاژەڵەکانیان بەکارهێناوە، ٣ هێندە ئەوانەی تر ئەو هەڵانەیان کردووە.

ئەنتیبیۆتیکی مرۆڤ بۆ ئاژەڵ زۆر مەترسیدارە، چونکە ڕێژەی کارایی و هەرسکردنی لە ئاژەڵدا جیاوازە. بۆ نموونە، ئەمۆکسیسیلین بۆ مرۆڤ بە شێوەی کەپسوڵ یان شلە دەدرێت، بەڵام بۆ ئاژەڵ بە شێوەی ئەمپوڵ یان ئەمپوڵی ئاو دەدرێت. ئەگەر ئاژەڵ بە شێوەی کەپسوڵ وەربگرێت، زۆربەی دەرمانەکە هەرس نابێت و کاریگەری نامێنێت.

ڤیتامین: زیادەڕۆیی زیانبەخشە

ڤیتامینەکان بۆ تەندروستی پێویستن، بەڵام زیادەڕۆیی لێیان زیانبەخشە. ڤیتامینی A و D و E لە جەستەدا کۆدەبنەوە و ئەگەر بە بڕێکی زۆر بدرێن، ببنە هۆی ژەهراوی بوونی جگەر و گورچیلە. ئەو کەسانەی ڕاپرسیمان لەگەڵ کردن، ٦٠٪یان ڤیتامینی A و D و E یان بە چاوی خۆیان بینیوە لە ماڵەکانیان، بەڵام تەنها ٢٠٪یان دەیانزانی مەترسیدارە.

ئەو ڕاپۆرتانەی لە نەخۆشخانەکان کۆکراونەتەوە، ئەوە دەسەلمێنن کە ئەو کێشانەی دروست دەبن، زۆرجار پێویستیان بە چارەسەری درێژخایەن هەیە. بۆ نموونە، ئەگەر ئاژەڵ ماوەیەکی زۆر ڤیتامینی A وەربگرێت، ئێسکەکانی دەبنە ئێسکی ئاسک و بە ئاسانی دەشکێن. ئەگەر ڤیتامینی D زۆر بێت، ئەوا ڕێژەی کالسیۆم لە خوێندا زیاد دەکات و دەبێتە هۆی کێشی گورچیلە و دڵ.

مەلەم و ڕۆنی ماسی: مەترسی لە پێستەوە

مەلەمی کورتیزۆن و ڕۆنی ماسی یەکێکن لە باوترین دەرمانەکانی ئاژەڵان کە لە ماڵەوە بەکاردێن. ئەو مەلەمانە بۆ ئەگزیما، ئاوسان و برینی پێست بەکاردێن، بەڵام زۆرجار بەبێ ڕاوێژ بە پزیشک بەکاردێن. ڕۆنی ماسی بۆ ئاژەڵ بە شێوەی کەپسوڵ دروست کراوە، بەڵام خاوەنەکان زۆرجار کەپسوڵەکە دەکەنەوە و ناوەڕۆکەکەی بەسەر پێست یان خواردنی ئاژەڵەکەیان دەکەن.

ئەم کارە مەترسیدارە، چونکە ڕۆنی ماسی دەتوانێت ببێتە هۆی خوێنبەربوون، کاتی خوێن بەربوون درێژ دەبێت، و ئەگەر ئاژەڵ بریندار بێت یان نەشتەرگەری بۆ کرابێت، مەترسی زیاتر دەبێت. هەروەها ڕۆنی ماسی دەتوانێت کاریگەری دەرمانی تر کەم بکاتەوە کە ئاژەڵ وەریدەگرێت.

ئەسپرین: بە هیچ شێوەیەک مەیدە

ئەسپرین یەکێکی تر لە دەرمانە مەترسیدارەکانە. ئەسپرین بۆ مرۆڤ دروست کراوە، نەک بۆ ئاژەڵ، و ئاژەڵ بە هیچ شێوەیەک نابێت ئەسپرین وەربگرێت. ئەسپرین دەبێتە هۆی زیادبوونی ئاسیدی گەدە، برینی گەدە و ڕیخۆڵەکان، و لە کاتی نەشتەرگەریدا دەبێتە هۆی خوێنبەربوونی زیاد.

ئەو ڕاپۆرتانەی لە نەخۆشخانەکان کۆکراونەتەوە، ئەوە دەسەلمێنن کە ئەو کێشانەی دروست دەبن، زۆرجار پێویستیان بە چارەسەری درێژخایەن هەیە. بۆ نموونە، ئەگەر ئاژەڵ ماوەیەکی زۆر ڤیتامینی A وەربگرێت، ئێسکەکانی دەبنە ئێسکی ئاسک و بە ئاسانی دەشکێن. ئەگەر ڤیتامینی D زۆر بێت، ئەوا ڕێژەی کالسیۆم لە خوێندا زیاد دەکات و دەبێتە هۆی کێشی گورچیلە و دڵ.

ئەسپرین: بە هیچ شێوەیەک مەیدە

ئەسپرین یەکێکی تر لە دەرمانە مەترسیدارەکانە. ئەسپرین بۆ مرۆڤ دروست کراوە، نەک بۆ ئاژەڵ، و ئاژەڵ بە هیچ شێوەیەک نابێت ئەسپرین وەربگرێت. ئەسپرین دەبێتە هۆی زیادبوونی ئاسیدی گەدە، برینی گەدە و ڕیخۆڵەکان، و لە کاتی نەشتەرگەریدا دەبێتە هۆی خوێنبەربوونی زیاد. ئەو کەسانەی ڕاپرسیمان لەگەڵ کردن، ٦٠٪یان ڤیتامینی A و D و E یان بە چاوی خۆیان بینیوە لە ماڵەکانیان، بەڵام تەنها ٢٠٪یان دەیانزانی مەترسیدارە.

مەلەم و ڕۆنی ماسی: مەترسی لە پێستەوە

مەلەمی کورتیزۆن و ڕۆنی ماسی یەکێکن لە باوترین دەرمانەکانی ئاژەڵان کە لە ماڵەوە بەکاردێن. ئەو مەلەمانە بۆ ئەگزیما، ئاوسان و برینی پێست بەکاردێن، بەڵام زۆرجار بەبێ ڕاوێژ بە پزیشک بەکاردێن. ڕۆنی ماسی بۆ ئاژەڵ بە شێوەی کەپسوڵ دروست کراوە، بەڵام خاوەنەکان زۆرجار کەپسوڵەکە دەکەنەوە و ناوەڕۆکەکەی بەسەر پێست یان خواردنی ئاژەڵەکەیان دەکەن.

ئەم کارە مەترسیدارە، چونکە ڕۆنی ماسی دەتوانێت ببێتە هۆی خوێنبەربوون، کاتی خوێن بەربوون درێژ دەبێت، و ئەگەر ئاژەڵ بریندار بێت یان نەشتەرگەری بۆ کرابێت، مەترسی زیاتر دەبێت. هەروەها ڕۆنی ماسی دەتوانێت کاریگەری دەرمانی تر کەم بکاتەوە کە ئاژەڵ وەریدەگرێت